

Asia: VN/27681/2025

Lausuntopyyntö sosiaali- ja terveydenhuollon valvonnasta annetun lain kehittämistarpeiden arviomuistiosta

Lausunnonantajan lausunto

Kommenttinne arviomuistion luvusta 5 (Valvontalain 1 luku Yleiset säännökset)

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry (jatkossa VALLI) pitää valvontalain tavoitteita laadun ja turvallisuuden vahvistamisesta sekä sääntelyn yhtenäistämisestä kannatettavina.

Yhtenäinen sääntely julkisille ja yksityisille (kaupalliset ja järjestöt) palveluntuottajille lisää valvonnan läpinäkyvyyttä ja tukee palvelujen yhdenvertaista toteutumista.

Valvonnassa on erityisesti huomioitava haavoittuvassa asemassa olevat ikääntyvät ja vanhat ihmiset esimerkiksi muistisairaat tai saattohoidossa olevat.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 6 (Valvontalain 2 luku Palveluntuottajaa ja toimintaa koskevat edellytykset)

VALLI pitää tärkeänä, että palveluntuottajia koskeva sääntely on selkeää, tasa-arvoista ja suhteellista eri palvelumuotoihin ja toimijoihin nähden.

VALLI korostaa, että palveluiden säätelyn ja määrittelyn, järjestämisen ja hankinnan, tuottamisen sekä valvonnan tulee muodostaa johdonmukaisen kokonaisuus, jossa eri roolit täydentävät toisiaan. Tällä hetkellä tämä kuvautuu osittain vielä epäselvänä ja osin päällekkäisenä.

VALLI on jo aikaisemmin kannanotossaan ilmaissut huolensa vanhusten yhteisöllisen asumisen epätasa-arvoisesta kehityksestä ja esittänyt tarvetta yhteneväisille laatukriteereille. Epäjohdonmukaisuutta on myös esimerkiksi ympärivuotokautisen palveluasumisen poukkoilevassa

henkilömitoituksessa, jossa palveluntuottajilla on oltava luvanmukainen mitoitus, mutta joka ei useinkaan ole yhtenevä lain kanssa. Valvova viranomainen voi vaatia korkeampaa mitoitusta mitä laki määrittelee ja palvelua järjestävä alue tekee hankinnoissaan henkilöstömitoituksesta oman linjauksensa.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 7 (Valvontalain 3 luku Palveluntuottajien ja palveluyksiköiden rekisteröinti)

Rekisteröinnin yhtenäistäminen valtakunnalliseen palveluntuottajarekisteriin on kannatettavaa, sillä se lisää palveluntuottajia koskevan tiedon läpinäkyvyyttä ja tukee valvonnan toteuttamista.

Yhdenmukaiset rekisteröintivelvoitteet edistävät valvonnan läpinäkyvyyttä, vertailtavuutta ja yhdenvertaisuutta. Asiakkaan näkökulmasta on varmistettava palvelujen turvallisuus ja laatu jo heti toiminnan alkaessa.

VALLI ry katsoo, että tilapäinen muutos Sosteri-rekisteriin oli ymmärrettävää ja johtui mm rekisteröintimenettelyn ruuhkautumisesta. Tavoitteena on oltava mahdollisimman pian toteutettava yksityisen ja julkisen sote-palvelun yhdenvertainen kohtelu rekisteröintiasioissa.

Keskeistä on, että valtakunnallinen järjestelmä on toimiva ja yhdenvertainen. Niin ikään keskeistä on kohdella kaikkia palveluntuottajia tasapuolisesti.

Tärkeää on myös saada käsittelyn määräaika tietoon, jotta palveluntuottajat pystyvät ennakoimaan mm. taloudelliset ja toiminnalliset näkökohdat. Rekisteröintiprosessin sujuvuutta tulee kehittää erityisesti käsittelyaikojen sekä myös erilaisten hybriditoimintojen osalta. Lisäksi on harkittava joustavuutta rekisteröintikäytänteissä eri muutostilanteissa, jotta mahdollistetaan toiminnan jatkuvuus ja sujuva kehittäminen.

Hankintakilpailutilanteissa on valitettavasti myös ollut nähtävissä toimijoita, joilla ei ole vaadittavat edellytykset valmiina.

Kommenttinne arviomuistion luvusta 8 (Valvontalain 4 luku Omavalvonta)

VALLI katsoo, että valvonnan tulee olla yhdenmukaista sekä tasalaatuista ja siinä ei saa esiintyä alueellisia tai toimijakohtaisia eroavaisuuksia.

Omavalvonnan vahvistaminen tukee palveluntuottajien vastuuta palvelujen laadusta ja turvallisuudesta sekä edistää myös riskiperusteisesta ennaltaehkäisevää toimintaa.

VALLI tuo esiin tarvetta täsmentää yhteneväisiä käytänteitä omavalvontasuunnitelmien muodossa ja laadinnassa. Selkeämmät ilmoitusvelvollisuuskäytänteet edistävät osaltaan myös vaikuttavampaa omavalvontaa ja tukee itseohjautuvaa korjaavaa toimintaa.

VALLI pitää erittäin tärkeänä, että edellytetään saavutettavia ja ikäystävällisiä kanavia, joissa asiakas voi tuoda esiin kokemuksiaan palvelusta ja sen antamasta hyödystä. Palvelunjärjestäjien ja -tuottajien tulee tarjota asiakkaille selvää tietoa heidän oikeuksistaan.

Jatkovalmistelussa tulee arvioida lisäohjauksen ja viranomaisohjeiden tarvetta.

Kommenttine arviomuiston luvusta 9 (Valvontalain 5 luku Viranomaisvalvonta)

Asiakkaan ja palveluntuottajien näkökulmasta on tärkeää, että valvonta on valtakunnallisesti yhdenmukaista. Valvonnan on muodostettava selkeä kokonaisuus, jossa rekisteröintimenettely ja -edellytykset, omavalvonta sekä viranomaisvalvonta tukevat toisiaan.

Vanhassa alueellisessa valvonnassa tulkintaerot ja keskenään poikkeavat linjaukset aiheuttivat ristiriitaisia ja epäoikeudenmukaisia tilanteita. Yhteisen valtakunnallisen lupa- ja valvontaviranomaisen myötä on tärkeää varmistaa, että valvonnan ohjaus, tulkinnat ja käytännöt ovat mahdollisimman yhdenmukaisia koko maassa.

Kommenttine arviomuiston luvusta 10 (Valvontalain 7 luku Erinäiset säännökset)

-

Kommenttine arviomuiston luvusta 11 (Valvontalain 8 luku Voimaantulo)

-

Kommenttine arviomuiston luvusta 12 (Erinäiset kysymykset)

-

Muut kommenttine arviomuistiosta

VALLI korostaa, että asiakasnäkökulmaa pitää nostaa vahvemmin esiin myös valvonnassa, jotta oikea-aikainen hoiva/hoido oikealaisena toteutuu. Tällä hetkellä näkyy miten säästöjen vaikutukset heijastuvat hyvinvointialueiden tekemiin päätöksiin. Yhä harvempi ikääntyvä tai vanha ihminen saa tarvitsemaansa ympärivuorokautista hoivaa, yhteisölliseen asumiseen ohjataan toimintakyvyltään liian huonokuntoisia vanhoja ihmisiä ja monet ikääntyvät jäävät riittämättömän kotihoidon varaan. Jonotusajat ovat pitkiä ja on erinimikkeisiä väliaikaisia sijoitusyksikköjä.

VALLI tuo esiin, että valvonnan tulee ulottua myös palvelun järjestämiseen. Asiakkaan kannalta laadukkaan, turvallisen ja tuloksellisen palvelun / hoidon kannalta on tärkeää, että hänellä on oman toimintakyvyn ja terveyden kannalta sopivin palvelumuoto esim. ennaltaehkäisevää toimintaa, kotihoitoa, omaishoitoa, päivätoimintaa, kuntoutusta, perhehoitoa, yhteisöllistä asumista, ympärivuorokautista palveluasumista tai saattohoitoa.

Sääntelyn soveltuvuutta tulee tarkastella myös toimintaympäristön mahdollisten muutosten ja tulevaisuuden palveluiden kannalta. VALLI katsoo, että jatkokehittämisessä on tärkeää kiinnittää huomiota palvelujen muuttuviin toteuttamistapoihin, digitalisoitumiseen ja lisääntyvään teknologiaan myös vanhuspalveluissa. Uusiin palveluntuotannon muotoihin tulee varautua. VALLI edellyttää, että valvontakäytänteet myös mahdollistavat, tukevat ja antavat tarvittavaa joustoa kehitystyöhön sekä huomioi esim. erilaisia kokeilujaksoja ja pilotointeja.

Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto VALLI ry kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ja nostaa esiin näkemyksiään asiassa. VALLI on vuonna 1953 perustettu valtakunnallinen vanhusalan asiantuntijajärjestö, jolla on 57 jäsenyhteisöä eri puolella Suomea. Jäsenyhteisöillä on vanhuspalvelutuotantoa ja /tai kansalais- ja vapaaehtoistoimintaa. VALLI:ssa edistämme ikääntyvien ja vanhojen ihmisten oikeuksia, osallisuutta ja hyvinvointia valtakunnallisesti. Tuemme toiminnassamme ikääntyneiden moninaisuutta, teknologiavalmiuksia ja kansalaistoimintaa sekä kannustamme sukupolvien väliseen yhteistyöhön. Tuomme yhdessä jäsenyhteisöjemme kanssa kuuluviin vanhustyön ja vanhojen ihmisten äänen. Luomme ja ylläpidämme alan verkostoja.

Kankkonen Tom
Vanhus- ja lähimmäispalvelun liitto Valli ry